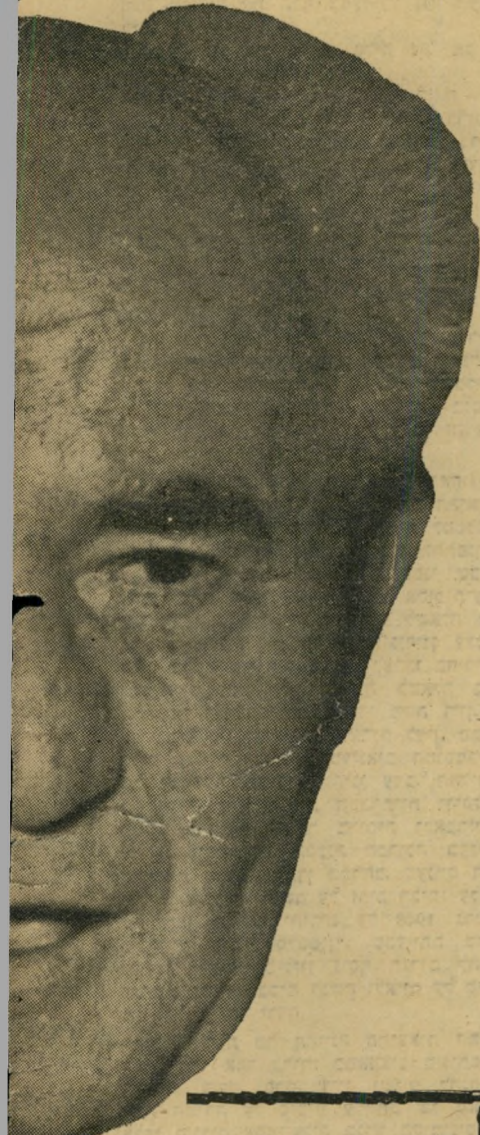

איך לחסוך מיליוני ל"י מתקציב למדינת ישראל

הביע השערה: ארבעה מיליון לירות.
בכסף זה אפשר לקלוט צוללים.

★ ★ ★

פקידים מתחת למשקפיים

ב ימי מלחמת העולם השנייה, תלו האנגלים והאמריקאים כרזות בכל תחנת הסעה, ועליהן השאלה: "האם נסיעה זו חיונית?" הגיע הזמן שבכל לשכת-מנגנון ממשלתית ייתלה השלט: "האם פקיד זה חיוני?"

התשובה, במקרה כזה, היתה יוצרת הפיכה במשק המדינה. במשרד האוצר, למשל, ממש מתחת למשקפיו של לוי אשכול, מסתובבים 320 פקידים מיותרים. שר אחר הצהיר בפני כמה מחברי ועדת הכספים, כי היה מחתר בקלות על שליש עובדיו — אילו יכול היה לפטר דחקא את האנשים הבלתי-יעילים. אך מכיוון שאינו יכול לפטר דחקא את הבלתי-יעילים, כי אם רק את אלה שאינם תקועים על כסאותיהם בתוקף מפתח מפלגתי או לחץ מצד ארגון כלשהו, לא פוטר איש.

כל פקיד בלתי-דרוש כזה, עולה למדינה לא רק משכורת ותנאים סוציאליים — חופש שנת, חופשת מחלה, ביטוח לאומי — כי אם גם "הוצאות החזקה". כי הממשלה צריכה להעמיד לו כסא ושולחן; על השולחן חייבים להיות ניירות, מכונת-כתיבה, כוס תה. כל אלה יחד חייבים להיצא בתוך חדר, והחדרים בתוך בניין ממשלתי שלם המוקף גינה, אשר בה חייב לספל גנן, הגוקק למכשירי עבודה, לשתיים ולמכונות-אשפה שיוציאו את העשבים ועלי השלכת.

לפקידים המיותרים ולגננים (שהם כבר בחזקת "חיוניים") יש לשלם משכורת, דבר המצריך גזבר נוסף. ומכיוון שהפקידים המיותרים הינם בלתי-יעילים, יש הכרח להציב עליהם פקחים; לפקחים אלה יש להעמיד שולחנות, על השולחנות חייבים להיות ניירות, מכונת-כתיבה — וחזור חלילה, בסופו של דבר, מכיוון שהעבודה המקורית לא נעשתה — מפאת הפקיד הבלתי-יעיל המקורי — יש הכרח לשכור פקיד יעיל. התוצאה: כל המומחים מסכימים, כי לפחות 10% מעובדי הממשלה מיותרים. במספרים יבשים: מתוך 53.727 עובדי המדינה אשר קיבלו משכורות בשנה החולפת, לפחות חמשת אלפים הינם מיותרים.

★ ★ ★

גימדה זולה יותר

ה כפילות, הניפוח והביזבזו במנגנון המדינה הגיעו לממדים כאלה, שאפילו ממשלת ישראל היתה נאלצת להוכיח שהיא עושה משהו לתיקון המצב. לפני שבע שנים הוקמה ועדה, שנודעה בציבור כוועדת לבון, אשר עליה הוטל לערוך חקר יסודי במנגנון הממשלה, לפטר את הפקידים המיותרים. מה שקרה לוועדה זו מסכמת הבדיחה העממית, שהילכה בכל רחבי הארץ באותה שנה: איש ועדת לבון ערך ביקורת באחד המשרדים. הוא נכנס לחדר, ראה פקיד יושב ליד שולחן-כתיבה וקורא את דבר. הוא רשם בפנקסו: "פקיד 1, קורא דבר". הוא עבר לחדר שני; גם שם ישב פקיד וקרא דבר. איש הוועדה רשם בפנקסו: "פקיד 1, קורא דבר. אחד מיותר."

אולם גם האחד המיותר לא פוטר. מתוך כ-3000 עובדים אשר הוחלט על פיטוריהם, פוטר רק חלק קטן. המנגנון הכשיל את פעולת-היעול ומכל משרד נשלחו הביתה פקידים אשר בדרך-כלל חשבו ממילא לעזוב. הם קיבלו פיצויים והלכו. הניפוח והביזבזו נשארו.

מה יהיה עתה? אם תחליט הממשלה לפטר את העובדים המיותרים, עשוי הדבר אמנם להגביר את האבטלה. אולם יהיה זה הסכנוני יותר לשלם למפוטרים גימלה גניבה — חודשית או חודשית פעמית — מאשר למלא בהם את המשרדים. לכלכלים אשר הצעה זו נראתה להם כקיצונית, העלו הצעה צנועה יותר: במשך שנתיים לא לשכור הממשלה עובדים חדשים במקומם של הנפטרים והמתפטרם, מלבד במקרים יוצאים מן הכלל. הצמצום ההדרגתי, תוך תקופה זו, יסתכם אף הוא בכ-10% של המנגנון — שהוא מספר הפקידים המיותרים.

אולם אין כל סימן כי ממשלת ישראל חושבת על חיסכון בשטח זה. בשנה הבאה, לא זו בלבד שלא יצמצם המנגנון, אלא שמספר עובדי הממשלה יגדל ב-1460 מקבלי-משכורת נוספים. למדינת ישראל יהיה צבא של 55.187 עובדים בשכר.

סעיף זה, יותר מכל סעיף אחר בתקציב הממשלה, מרופד בשכבת שומן עבה ומכבידה. אילו נעשה הניתוח — בבת אחת, או בהדרגה — היה קיצוץ המנגנון ב-10% חוסך, במספרים עגולים:

- סכנון במשכורת: 20 מיליון ל"י.
- סכנון בהוצאות-להאי: 12 מיליון ל"י.
- סך-הכל: 32 מיליון ל"י.

★ ★ ★

סקנדלים ברחובות

ה בעיה הדחופה ביותר לגבי קליטת צוללים, אחרי שהגיעו הארצה, היא שיכונם. כאשר נקרא הציבור לתרום ביד רחבה

ב שנה הבאה תוציא ממשלת ישראל 1.336.500.000 ל"י. זהו הסכום אשר המומחים של משרד האוצר, בשיתוף עם מומחי המשרדים הממשלתיים האחרים, קבעו שהוא דרוש למימון פעולות הממשלה. זהו אינו כל התקציב; לאותה חוברת עבה, בעלת המעטפה הכחולה, צורף גם תקציב של "הכנסה מיוחדת", בסך הפעוט של 141.169.600 ל"י. זהו הסכום אשר מניחים כי ייכנס לקופות המדינה מתשלומי הארחים עבור אישפוז חולים, רישיונות רדיו, קניית פרסומים ממשלתיים, החזרת הוצאות נסיעה, קניית תוצרתם של אסירים או חולים המוחזקים במוסדות ממשלתיים, השתתפות צוללים ברכישת תמישי קודש ממשלתיים וכו'. בסך הכל, תוציא הממשלה 1.477.669.600 ל"י, או קרוב למיליארד וחצי לירות ישראליות.

האם אפשר לחסוך משהו מסכום נכבד זה? בוועדת הכספים של הכנסת טען שר האוצר בתקיפות: לא. התקציב מחושב עד המיל (או המיליון) האחרון. אין מה לקצץ.

ואם מתעורר לפתע הצורך להוציא סכומים ניכרים עבור דברים שאינם כלולים בתקציב — כמו קליטת העולה החדשה, למשל — מנין יבוא הכסף? רק עלידי גיוס מקורות כספיים נוספים, סבור שר האוצר, ואתו כל חבריו לממשלה. כל אורח — ואם אפשר, גם כל יהודי אמריקאי — חייב לתקוע את ידו עמוק לכיסו, לגרוף מלוא-חופניים שטרות ולתתם לשר האוצר כדי לממן את העלייה ההמונית. האוצר עצמו אינו יכול לגרד אפילו מיליון שחוק אחד. אין לו רזרבות ואין לו מנין לקמץ.

"ח"כ יוחנן בדר, חבר ועדת הכספים של הכנסת, שנשאל, אם אמנם זהו מצב הקופה של מדינת ישראל, השיב באנקדוטה. הוא המשיך את מצבו של האוצר לזה של אדם שקיבץ גזרות לקנות לחם לבניו. מי לא יתן כסף להציל תינוקת מחרפת רעב? נתנו. עד אשר שאל אחד התורמים, מתוך סקרנות: "ומה אתה עושה במשכורתך?"

"יש לי המון הוצאות", השיב מבקש הגובה, "אני צריך לקנות שמלות לאשתי, בבוקר אני ממהר לעבודה ומוכרח לנסוע בשירות במקום באוטובוס, אני רגיל לעשן סיגריות וריגנינה. בשביל לקנות לחם לבני לא נשאר לי גרוש."

כזה גם מצבו של תקציב המדינה: עמוס מותרות לעיפה. תקציב המדינה ודבריה-הסבר לתקציב זה לשנת הכספים הבאה, משתרעים על פני 1519 דפים מודפסים. אין כמעט דף אחד ביצירה זו שאינו רחי סממני ניסוח, כפילות וביזבזו של כספי הציבור.

★ ★ ★

משטר הקאריאקים

ה ניסוח והביזבזו זועקים מכל שלט ניאון ברחוב דיזנגוף בתל-אביב, מהלכים קוממיות בכל מסדרון שיש של האוניברסיטה החדשה בירושלים, ובפקיעים מכל חלון של מרכזי המפלגות בארץ. אנשים זוללים כסף, לובשים זהב ושותים את דם-המטבע של לב הכלכלה הישראלית.

אולם כל תופעות הביזבזו הללו אינן אלא תולדה. החידק המקורי הוורף לפני שנים רבות, ומצא את התגלמותו בקרית הממשלה בתל-אביב. בעצם השנים בהן היתה הארץ תנונה למשטר של צנע פקדני, התרוצצו בכבישים מכונות-הפאר האמריקאיות שהובילו עסקנים מפלגתיים לישיבות חשובות ואת שותיהם לשפת הים. המלה "שליחות" הפכה שם-גנרף למסעות עינוגים בבירות העולם על חשבון העם. ראש הממשלה לא נסע אז במכונית אחת, מירושלים לתל-אביב. לפני הקאדיק שלו רכבו שוטרים צבאיים; אחרי ה"קאדיק" הוסעו מזודותיו, ואחרי המיסען רכבה עוד ערימת מ"מצדיקים בגיט. המחיר לא היה חשוב. כמו שולמן האגדי, העם שילם.

★ ★ ★

סודם של ארבעה מיליון

ב תקציב המדינה התבטא הדבר בהפרשת סכומים עצומים לחלוקת-שלל בין מחזיקי הקופה. הכנסות מחוץ-לארץ חולקו לפי מפתח וכל מפלגה השתמשה בכספיה לקניית חברים עלידי הצעת פרנסה, שיכון ומשרות טפילות. הדבר התבטא גם בעליה מתמדת של המשכורות, עד כי בשנה הקרובה תשלם הממשלה למעלה מ-120 מיליון ל"י למשכורות בלבד. אין זה משום שראשי המנגנון הממשלתי שמעו את אנקת הפקידים וקבעו, כי יש לשנות את סולם המשכורות ולהעלותו בהתאם למציאות המתקיימת. המשרות נשארו נמוכות; אנשי-שולמן של המפלגות העולו בדרגה. הנה מה שקרה בחמש השנים האחרונות:

- מספר עובדי המדינה מדרגות 1-5 עלה ב-65%.
- מספר עובדי המדינה בדרגות 6-7 עלה ב-57%.
- מספר עובדי המדינה בדרגות 8-11 עלה ב-33%.
- מספר עובדי המדינה בדרגות 12-15 וחניכים ירד ב-55%.

מספר השוטרים, שהם בין בעלי הדרגות הנמוכות ביותר בסולם המשכורות, עלה ב-6% בלבד, ואילו מספר הפועלים הפשוטים בשירות הממשלה, ירד ב-9%.

מה היה החשכון, אילו הוקפאו הדרגות ברמתן הנוכחית למשך שנה אחת? את הסכום קשה לאמוד במדויק, אולם לכלכלן מוסמך

הוא מאשים השכם והערב כי העו מראה נכונות להתנדבות ולהקרבה ע הוא מאיים כי ההיסטוריה תקים מ נגד "מלווה העלייה".
הוא מאשים ומקטרג, נואם ומת הוא דורש כי הפועל יוותר לו העו לדרוש אף מאחד ב יותר בתקציבו.
בעוד השליחים טסים הק מתכנת בניני-פאר והוללו את הוצאת המיליונים הבלו. אל עי הדרישה היא אל האיש הקטן. אל עי יכול להתנגד לניכוי ממשכורתו ה ביותר.

ההמונים חשו מזמן בצביעות אשר הכנות, הם בנו את חומת ההתנגד הממשלה בראש! יראו המפלגות דוג בעוד שאחרים מפעילים את מכונת מראה, "העולם הזה" בעמודים אלה כל הכסף הדרוש מן החבית חסרת-אם האזרח יסרב לתרום, עשוי הוא שלה.